

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopise ne vračamo. Ne frankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Narožnina letno 60 din za tiskovino 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list in članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davak poseba. Pošt. čk. rač. 11.153. Telefon 45-86

Naš tisk

Bili so časi, ko je veljal tisk za šesto velesilo; to se pravi, da se je javno mnenje, uveljavljajoče se v tiskovni svobodi, uvrščalo poleg drugih velesil kot samostojna moč z vsemi pripadajočimi ji atributi.

Kot vse drugo pa je doživel v zadnjih letih tudi tisk velike izpremembe. Iz samostojne velesile je izoblikovala današnja totalitarna dinamika podrejeno silo, postavila jo je v službo svojih celostnih težnj ter ji tako odvzela možnost, nastopati z vplivom suverene moči. Ni izključeno, da bo imela prav ta detronizacija na bodočo obliko in izgraditev človeške družbe mnogo globlji vpliv nego vse ostale ukinitve državnih suverenitet, katerim smo v polpreteklem času imeli priliko biti navzoči.

Kdor koli čuti dandanes potrebo, govoriti načelno o tem vprašanju, ne sme brezbržno mimo tega družboslovnega dejstva. Neodvisen tisk je vedno redkejša prikazen, ne glede na to, da je imela ta »neodvisnost« tudi v zlatih dobah, ko je opravljala državna avtoriteta v prvi vrsti še službo nočnih čuvajev, za vsakega sociološko šolanega razumnika zelo sumljivo vrednost. Za tako navidezno neodvisnostjo so se skrivali čisto interesi najrazličnejših klik in družb, ki so pod geslom svobode in neodvisnosti odvrčali pozornost javnosti od svojih nečednih namenov.

Pa bodisi v preteklosti kakor koli, danes so pregledi čez delo tiska in drugih propagandnih možnosti mnogo lažji, ker nam od vseh strani udarja na ušesa volja novodobnih državnih in drugih organizacij, postavljati tisk v izključno službo zasledovanja svojih smotrov — in to brez predsodkov in oklevanja.

Dovolj nam je, da spoznamo izvor tiskane in govorne besede, pa si ustvarimo že takoj sodbo, čemu se je to vrglo v svet.

Kar velja v velikem, prilagoditi se mora tudi na malo. Naš stanovski tisk ne bo delal tu nobene izjeme. Organizirano učiteljstvo ga plačuje in vzdržuje, da mu služi v svrhe, ki si jih je postavilo ob ustanovitvi in pristopu v stanovsko združenje. Štirinajst let je preteklo že od tistega časa, ko je slovensko učiteljstvo izjavilo v svoji deklaraciji, da se hoče boriti združeno z vsemi stanovskimi tovariši brez ozira na politično in nazorno pripadnost za skupne gnotne in pravne dobrine. Na osnovi tega načelnega programa se zbiramo na okrajnih, banovinskih in državnih skupščinah, kjer predlagamo javnosti in njenim odločilnim činiteljem take zahteve, za katerimi stoji lahko vse organizirano članstvo in proti katerim se bodisi s političnega ali svetovnonazornega stališča posameznih pripadnikov ne more uveljavljati kakršen koli ugovor.

Dolžnost našega stanovskega tiska je, da razlaga in utemeljuje pred javnostjo in oblastjo težnje našega stanu, da daje pobude za potrebne reforme obstoječih zakonov, ki se tičejo šole in učiteljstva ter da iz svojih izkušnih pomaga graditi tisti del nove družbe, ki se tiče njegovega življenjskega poklica. Vse dotlej, dokler stoji slovenska učiteljska organizacija na tem stališču, mora tudi njen tisk slediti izključno tem smernicam ter se mora vsa naša totalitarnost izživljati v tem okviru.

Morebitne zahteve, ki se stavijo tu in tam na naš stanovski tisk, morajo upoštevati to dejstvo. Posamezni organizirani člani imajo pravico na zborovanjih predlagati in utemeljevati svoje posebno gledanje, toda vse dotlej, dokler si naš najvišji organizacijski forum ni osvojil takega novega gledanja na svojo stanovsko politiko, mu naš tisk oficijelno ne more slediti.

Vse kritike našega stanovskega tiska, ki gredo za tem, da bi se tako rekoč uradno iz organizacijskega vodstva dovoljevale koncesije posameznim, svojstveno opredeljenim članom, preko okvira našega osnovnega deklaracijskega stališča, streljajo mimo cilja ter zadevajo same sebe namesto onih, ki bi jih hotele pogoditi. Vsak član ima pravico govoriti in utemeljevati v svojem imenu vse, kar se mu zdi, da bi služilo koristnemu razvoju našega stanu in stvari, ki jo zastopamo. Nihče pa nima pravice zahtevati, da bi njegovo privatno gledanje uradno prinašal naš tisk ter se spotikati nad tem, da ne najde v tisku tega, o čemer pisati in utemeljevati bi bila njegova dolžnost.

Potrebno je, da se to enkrat pribije, ker se prav v zadnjem času obračajo na uredništva naših stanovskih listov, zlasti pa na Učiteljski tovariš, neverjetno dispartne zahteve, ki čisto druga drugo izpodbijajo. Ne glede na to, da ima urednik po skupščinskih sklepih in osnovnem programu nujno vezane roke, je jasno, da bi ne mogel slediti takim protislovnim zahtevam, tudi če bi bil v vsakem oziru prost. Raznim takim predlagateljem in kritikom moramo nujno svetovati, da se poglobe v organizacijske sklepe ter ne zahtevajo od urednika, da bo uradno zavzemal stališče proti uradno sprejetim odločitvam. Ne pozabimo, da se s periferije vidi marsikateri problem v popolnoma drugačnem zornem kotu kot iz središča. Tudi odgovornost iz sredine se kaže v drugačni perspektivi.

Seja Centralnega odbora organizacij državnih uslužbencev

V zvezi s sprejemom pri gg. dr. Mihajlu Konstantinoviču, ministru pravde, in pri dr. Milanu Protiću, ministru za prehrano, kakor tudi v zvezi z njihovima izjavama, je bila v domu Jugoslovenskega učiteljskega združenja v Beogradu seja Centralnega odbora organizacij državnih uslužbencev. Seji je predsedoval tov. Todor Dimitrijević.

Po daljši razpravi o raznih vprašanjih gnotnega in statutarnega položaja državnih uslužbencev, je plenum Centralnega odbora organizacij državnih uslužbencev ugotovil, da je za stvar zelo koristno, ker je bila na pristojnih mestih naglašena pripravljenost, sprejeti sodelovanje uradniških organizacij pri delu za spremembo uradniškega zakona, kakor tudi pri reševanju problemov prehrane in preskrbe z živili. V zvezi s tem so bili na seji sprejeti sledeči sklepi:

1. Sestavljen je bil odbor, ki bo zbral vse gradivo, potrebno za spremembo uradniškega zakona. To gradivo naj obsega skupne interese vseh državnih uslužbencev, njihov moralni in pravni položaj, kakor tudi zaščito pred raznimi zlorabami pri izvedbi zakona. Za spremembo določil, ki še posebej kvarno in

nepravilno zadevajo posamezne stroke, se prepušča predložitev predlogov posameznim organizacijam. Ti predlogi naj se pošljejo po Centralnem odboru.

2. O vprašanju aprovizacije in racionalnega izkoriščanja dotacij v to svrhu je bil prav tako sestavljen poseben odbor, ki se bo okoristil z izkušnjami državnih uradnikov ter njihovih zadrudnih in kreditnih ustanov. Na osnovi tega bo izdelal predlog in ga predložil Centralnemu odboru.

3. Da se delo v Centralnem odboru nadaljuje v dosednji smeri in po dosednjih metodah legalnega, toda energičnega nastopanja glede vseh vprašanj državnih uslužbencev.

Uvideva se potreba po edinstvu vseh organizacij, toda po edinstvu, ki bi obstajalo na temeljih in metodah, s katerimi Centralni odbor izvaja svojo akcijo. Na tej osnovi je vsaki organizaciji državnih uslužbencev pristop k Centralnemu odboru omogočen.

4. Da se izvršijo potrebne spremembe v pravih Centralnega odbora zaradi čim učinkovitejše, elastičnejše in čim hitrejšje akcije.

Iz centralnega odbora organizacij državnih uslužbencev.

Ugotovitve, ki nas zanimajo

Citati iz banovega otvoritvenega govora ob zasedanju banskega sveta

Iz poglavja Uradi in osebeje.

Ko sem prejšnja leta govoril o osebjih, mi je bilo pri srcu zlasti njihovo rastoče število in s tem rastoči odstotek rezijskih stroškov v primeri z materialnimi. Utemeljeval sem ta porast kakor tudi splošno gibanje števila osebja v skladu z rastočimi nalogami javne uprave. Letos stojim nem pred temi dejstvi; trka mi na vest, preglušujoč vse drugo, težka stvarnost, da nižji in najnižji uslužbenci ob prejemkih, ki jih imajo, ne morejo več živeti.

Poglejmo pogumno resnici v obraz! Računam s tako zvanim socialnim eksistenčnim minimumom, to je tistim, pri katerem se poleg najnujnejših človeških potreb, brez katerih človeškega življenja ni, upoštevajo še najprimitivnejše socialne potrebe. Ker so socialne potrebe, tudi če so najprimitivnejše, različne po družabni stopnji, moram razlikovati tri eksistenčne minime: enega za uradnike navzdol do vključno VIII. skupine, enega za uradnike IX. in X. skupine, za zvančnike in zvančnice dnevničarje, in enega za služitelje, služitelje dnevničarje in razne kategorije delavcev v državnih in samoupravnih obratih. Račun eksistenčnih minimov je sestavljen za petčlansko družino, za očeta, mater in tri otroke.

Eksistenčni minimum uradnika navzdol do VIII. skupine je znašal v Ljubljani v letu 1938. 2550 din mesečno, v januarju letos pa znaša zaradi naraste draginje 3380 din. Leta 1938, so od teh uradnikov dosegali eksistenčni minimum samo uradniki navzdol do vključno VI. skupine, to je 57 % tega uradništva; 43 % tega uradništva je živelo pod eksistenčnim minimumom. Januarja letos se je razmerje spremenilo tako, da živi 11 % nad eksistenčnim minimumom, 98 % pa pod njim.

Eksistenčni minimum uradnika IX. in X. skupine, zvančnika in zvančnice dnevničarja je znašal v Ljubljani l. 1938. 1840 din, v januarju letos pa znaša 2560 din. L. 1938, so od teh uslužbencev dosegali eksistenčni minimum samo uradniki IX. skupine, vsi drugi so bili pod njim. Januarja letos vsi ti uslužbenci žive pod eksistenčnim minimumom.

Eksistenčni minimum služiteljev in njim enakih je znašal v Ljubljani v l. 1938. 1110 din, v januarju letos pa znaša 1550 din. V l. 1938, so eksistenčni minimum dosegali samo služitelji in kvalificirani delavci državnih in samoupravnih obratov, januarja letos pa ga ne dosegajo noben uslužbenec te vrste.

Če je to tako, kakor sem povedal, potem so prehranjevalne številke uradnika od IV. do VIII. skupine v glavnem enake standardu boljše kvalificiranega delavca, prehranjevalne številke uradnika IX. in X. skupine ter zvančnika in služitelja so deloma enake standardu srednje kvalificiranega delavca, deloma so pod njim, prehranjevalne številke služiteljev in njim enakih pa so deloma enake standardu nižje kvalificiranega delavca, deloma so pod njim.

To so porazne ugotovitve. Del uslužbenstva je proletariziran, drugi del pa živi podproletarsko.

Spričo teh dejstev morem reči samo dvoje:

Delavstvo, ki vsak tretji mesec pokrene gibanje za višje mezde, ravna zase mogoče prav, toda ne sme prezreti, da je v banovini armada 39.000 javnih uslužbencev, ki ob višjih kvalifikacijah živi z njim na isti ravni

skupnosti z ostalo državno organizacijo, nam kaže v najnovejši zgodovini znani primer na zapadu.

Če postavljam kot tretjo zahtevo, da ljudskošolska uprava bodi demokratična, se moram takoj zavarovati proti tistim, ki bi mi očitali, da to besedo rabim ob nepravem času. Prvič ne vemo, ob kakem času, demokratizmu prijaznem ali neprijaznem, bomo novi ljudskošolski zakon dobili, in drugič demokratizem v ljudskošolski upravi že od nekaj pomeni enostavno zahtevke, da imej odločujoč vpliv na ljudsko šolo tisti, ki jo plačuje. To pa je že stara naša tradicija, posebej pred svetovno vojno in po njej v naših voljenih krajnih, okrajnih in pokrajinskih šolskih svetih, s katerimi smo bili nezadovoljni samo toliko, kolikor so bili v rokah tučja. Kakšno pristojnost bi bilo treba dati tem odborom, je seveda vprašanje, ki bi se dalo rešiti samo po vestnem in zrelem preudarku. Vprašanje je n. pr., ali naj se jim izroče v odločevanje tudi personalne zadeve, in če da, ali v vsem obsegu. Vsekakor mora ljudskošolsko gospodarstvo postati izključno njihova domena, če hočemo, da bo šola imela korenine v narodu.

Končno je docela upravičen očitek, da je sedanja ljudska šola literarna, brezbarvna, neživljenjska. Zakonodavec, ki si je zastavil nalogo, da za celo državo enako uredi ljudsko šolstvo in to do najpodrobnejših podrobnosti, spričo tako raznovrstnih ozemelj, krajev in ljudstev, pa tudi tradicij, zgodovini in miselnosti svoje šole res da ni mogel postaviti na tla, ampak samo v zrak! Mi pa hočemo šolo, ki bo naš drugi dom, šolo z učnimi načrti, prilagodnimi krajevnim potrebam, s knjigami, ki bodo govorile o nas, z duhom, ki bo črpal svoje sokove iz najgloblje ljudske duše, iz njegovega prepričanja in predanja. Svetovnonazorno indiferenten pouk je v ljudski šoli strup, kakor je v ljudski šoli strup versko indiferentna učna knjiga. Šola naj bo taka, kakršno so si jo zamislili naši najboljši ljudski vzgojitelji in pedagogi začeni od Slomška; in če bi morala biti drugačna od šol v ostalih delih države, nič zato, samo da imamo mi svojo.

Toliko se mi je zdelo potrebno povedati o naših bodočih načrtih z ljudsko šolo, da bi ne bilo nepotrebnege iskanja, ugibanja in razglabljanja in še pisanja povrh; v osnovnih črtah nam je jasna, treba jo je samo ostvariti.

Pri tej priliki še dve, tri o predlogih in pobudah, ki sem jih prejel glede preureditve ljudskošolskega gospodarstva, kakor ga imamo danes na temelju znane ministrove uredbe o vzdrževanju ljudskih šol po banovini.

Avtonomna mesta, ki svoje ljudske šole vzdržujejo sama, naj se podreje uredbi o vzdrževanju ljudskih šol in izenačijo s podeželskimi ljudskimi šolami — to je prvi predlog. Dvojna škoda bi nastala od tega. V prošlem letu je banovina plačala za vzdrževanje podeželskih ljudskih šol nekaj nad 18 milijonov dinarjev in je za to pobirala 35 % šolsko doklado. Če naj se uredba razširi tudi na avtonomna mesta, bodo troški porasli za približno 8 milijonov in šolska doklada bi se morala povežati približno na 50%. Ta škoda bi zadela podeželske občine. Pa tudi mesta bi se morala odpovedati višji organizaciji in boljši opremitvi svojih šol, ker bi se ob enakem gospodarskem režimu troški v mestih in na deželi pravici na ljubo morali izravnati. Ze ta kratek preudarek nas torej silni k temu, da ostanemo pri starem.

Tudi meščanske šole naj se vključijo v gospodarski režim, ki velja za podeželske ljudske šole — glasi drugi predlog. Tudi temu predlogu ne kaže ustreči, če so nam ljudske koristi res pri srcu. Meščanska šola ni splošno obvezna šola, ampak je šola posebne vrste, ki si jo omisljijo tam, kjer si jo žele, seveda po tem tudi vzdržujejo z lastnimi sredstvi. Kdor bi troške za vzdrževanje meščanskih šol naložil banovini, to je celi Sloveniji, bi najmanj dvem tretjinam prebivalstva storil krivico, ker bi jim naložil finančno breme brez ustrezne koristi. Ali naj n. pr. Gorjuše prispevajo k troškom meščanske šole v Ormožu? Vzemajmo šolsko gospodarstvo je mogoče graditi samo na splošni in enaki šolski obvezi, neobvezne šole pa naj vzdržujejo zainteresenti.

Dosebina:

Naš tisk.

Seja Centralnega odbora organizacij držav. uslužbencev.

Ugotovitve, ki nas zanimajo. Kako stanujemo: V »zračnem« stanovanju. — Tri slaba stanovanja.

Naše šolstvo in prosveta.

LISTEK: Beležke.

Sodelovanje pri narodnoobrambnem delu. Vprašanje evidence zamud poletnih oproščencev.

Prvi sloven, učiteljski imeniki in koledarji. Splošne vesti. — Osebnostne zadeve. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Mladinska matica. — Iz listov. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

Kako stanujemo

V „zračnem“ stanovanju

Naturalno stanovanje za drugo učno moč na tukajšnji šoli je v sedanjem stanju neprijetno in ne ustreza zdravstvenim zahtevam. Stanovanje je podstrešno, višina od tal do stropa le 2 m, širina sobe 2,5 m, dolžina 5,2 m. Poleg se nahajajoča »sobica«, ki je za stopnico više (razdalja od tal do stropa je torej za stopnico manjša) ima 2,5 m v kvadratu. Ta »sobica«, ki je določena prav za prav za kuhinjo, se razsvetljuje le s svetlobo, ki jo nudi podstrežje. Razpoke v tleh, nastale po osušenju poda, posredujejo hitro izmenjavo zraka v »kuhinji« in sobo pod stopnico. Ker streha propuša vlago, je odpadlo polovica ometa na stropu. Z vremenom se spreminjajoči (naraščajoči in pojemajoči) madeži na stropu obetajo, da bo tudi ostali omet na stropu kmalu odpadel. Prav tako je tudi v sobi. Zaradi osušitve okenskega okvira je med njim in zidom močna razpoka, zato je stanovanje pozimi nemogoče segreti. Poleti pa je stanovanje tako vroče, da je delo v njem izključeno.

Tri slaba stanovanja

Upraviteljevo stanovanje je po obsegu sicer primerno, toda zelo vlažno.

Naturalno stanovanje učiteljice A. sestoji iz sobe (82,485 m²), kuhinje (45,825 m²) ter stranišča in kleti. Stanovanje je vlažno (soba v dveh kotih direktno propuša vlago). Zaradi prepaha, ki je občuten zlasti v kuhinji, so

nujno potrebna dvojna vrata. Stanovanje je brez sonca, ker je obrnjeno proti severu.

Stanovanje pripravnice pa je obupno. Soba, ki ji služi za stanovanje, je zelo majhna in meri 4 × 2 m. Je pravzaprav pregrajen del tesnega 2 metra širokega šol. hodnika z enim oknom. V tem skopo odmerjenem prostoru ima koleginja razpostavljeno pohištvo le ob obeh vzdolžnih stenah in to tako, da se en del pohištva neposredno dotika drugega. Po sredi sobe je ca 4 m dolg in pol metra širok prehod. Zaradi tesnega prostora ne more imeti v sobi niti delovne mize. Ta mali prostor je zato stalno slabo prezračen. Soba se često zrači le na hodnik, kjer so skoraj v neposredni bližini stanovanja vaškim razmeram ustrežajoča stranišča šolske dece in se torej širi po hodniku nevzdržen smrad. Okna si zaradi preperelosti police in okvira ne upa odpirati. Tudi obe leseni krili zunanega okna sta čisto strohneli in tičita v tečajih zelo šibko, zaradi česar je primorana, imeti okno zaprto v vetrovnih dneh, ki tam niso redki. Stanovanje je obrnjeno na severno stran in zato prav občutno pogreša sonca. Tudi pritiklin stanovanje nima. Ker je koleginja šibka in fizično slabotna, nujno potrebuje vsaj zdravega stanovanja in redne prehrane. Nima ne enega ne drugega, ker kuhinja je brez štedilnika. V teh stanovanjskih razmerah si je nakopala revmatizem, ki ga zdaj zdravi.

Naše šolstvo in prosveta

Iz poročila načelnika prosvetnega oddelka g. dr. Sušnika na zasedanju banskega sveta

Število ljudskih šol

Po stanju 1. novembra 1940 je v dravski banovini 875 ljudskih šol, tedaj 4 več kot lani. Med njimi je 13 zasebnih, 6 ambulantskih, 8 zasilnih in 6 specialnih (gluhonemnica v Ljubljani, zavod za slepe otroke v Kočevju, pomožni šoli v Ljubljani in Mariboru, deško vzgajališče v Ljubljani in gozдна šola v Topolšici).

Skoraj vse imajo organizirano osnovno in višjo ljudsko šolo, t. j. imajo 8 razredov. V ambulantskih šolah se vrši pouk le po 5 mesecih na leto in to le za razrede osnovne šole. Od lani so se 3 zasilne pretvorile v redne ljudske šole.

Poleg ljudskih šol je 61 otroških vrtcev (52 javnih in 9 zasebnih) in 22 zavetišč (11 javnih in 11 zasebnih). V preteklem letu so bili ustanovljeni novi otroški vrtci v nekaterih narodnostno mešanih krajih na Kočevskem in ob severni meji.

Skupaj je torej v banovini 958 ljudskošolskih in njim sorodnih edinic, medtem ko jih je bilo lani 947.

Poleg omenjenih je še 13 z veljavimi odločbami ustanovljenih, a ne odprtih šol. Odprte niso zato, ker še niso pripravljeni prostori zanje.

Število oddelkov

Iz zgornje razpredelnice se more razbrati, da je kraljevska banska uprava tudi v preteklem posvečala posebno pozornost razširitvi nižje organiziranih šol. Število šol z 8 temeljnimi oddelki pa je znatno padlo zaradi malega števila otrok, ki obiskujejo IV. razred višje ljudske šole, pa se morejše v pretežni večini šol

poučevati skupaj z učenci III. razreda višje ljudske šole v istem oddelku — tembolj, ker v podeželju uživajo t. zv. šolske olajšave.

Šol z 1 temeljnimi oddelkom	je 79 (od lani — 2)	+ 6 ambulantskih šol
Šol z 2 temeljnimi oddelkoma	je 189 (od lani + 4)	
Šol s 3 temeljnimi oddelki	je 120 (kakor lani)	
Šol s 4 temeljnimi oddelki	je 110 (od lani + 4)	
Šol s 5 temeljnimi oddelki	je 118 (kakor lani)	
Šol s 6 temeljnimi oddelki	je 181 (od lani + 5)	
Šol s 7 temeljnimi oddelki	je 64 (od lani + 10)	
Šol z 8 temeljnimi oddelki	je 8 (od lani — 9)	
skupaj je 869 šol		
		+ 6 ambulantskih šol

Po številu vseh oddelkov sploh se razdeli omenjenih 875 šol takole:

po 1 oddelku	ima 73 šol,	t. j. 79 odd.,
	+ 6 ambulantskih šol,	
po 2 oddelka	ima 191 šol,	t. j. 382 odd.
po 3 oddelke	ima 123 šol,	t. j. 369 odd.
po 4 oddelke	ima 103 šol,	t. j. 412 odd.
po 5 oddelkov	ima 85 šol,	t. j. 425 odd.
po 6 oddelkov	ima 107 šol,	t. j. 642 odd.
po 7 oddelkov	ima 43 šol,	t. j. 301 odd.
po 8 oddelkov	ima 32 šol,	t. j. 256 odd.
po 9 oddelkov	ima 27 šol,	t. j. 243 odd.
po 10 oddelkov	ima 34 šol,	t. j. 340 odd.
po 11 oddelkov	ima 14 šol,	t. j. 154 odd.
po 12 oddelkov	ima 14 šol,	t. j. 168 odd.
po 13 oddelkov	ima 9 šol,	t. j. 117 odd.
po 14 oddelkov	ima 6 šol,	t. j. 84 odd.
po 15 oddelkov	ima 1 šola,	t. j. 15 odd.
po 16 oddelkov	imajo 4 šole,	t. j. 64 odd.
po 20 oddelkov	imata 2 šoli,	t. j. 40 odd.
po 21 oddelkov	ima 1 šola,	t. j. 21 odd.

Dr. D. V-r.:

BELEŽKE

Prej so slikarji in kiparji upodabljali pravico kot ženo, ki ima zavezane oči, držečo v roki tehnico. Sedaj bi jo morali kot ženo, ki sicer gleda; zato pa je tehnična zavezana.

Knjige o moralnih osnovah politike so zelo tenke.

Zadnje čase so pri nas pisali ogorčeno proti uvedbi učiteljskih uniform. To je lepo. Se lepše pa bi bilo, če bi se v tem smislu pisalo tudi o onem drugem uniformiranju...

Rana ura — zlata ura. Ali ne v tvojem žepu.

Narodno šolo so izpremenili v ljudsko, a v njej moraš ljudstvo izpreminjati v narod.

Vsi veliki krščanski filozofi se strinjajo v trditvi, da je princip politike sila, a religije ljubezen. — Moč sile temelji na nemoči ljubezni. S tem bomo marsikaj razumeli.

Slavni Spencer je napisal v svoji knjigi »O vzgoji«, da se ljudje žalibog interesirajo bolj za vzgajanje domačih živali kot pa za vzgojo svojih otrok.

Sedi takole kak škribent v mestu pa pacaka po papirju: »Naš narod misli tako, naš narod hoče tako, naš ljubi narod čustvuje tako, narod pričakuje od učitelja, narod — narod — narod...« Narod pa je zato še vedno prepričan, da se sonce suče okoli zemlje.

Laž ima kratke noge, so dejali nekoč — a debele, bi dodali danes.

Najkonsekventnejši materialist je kmet.

Vse podreja pridobivanju materialnih vrednosti. »Boljša hiša« pomenja bogatejša hiša. Ne-kmeta spoštuje in vrednoti po njegovih dohodkih.

Za čevljarja je potrebna strokovna izobrazba, — za mizarja tudi in oba sta trdno prepričana, da jima nima kdo kaj predpisovati v njihovi stroki. Tudi zdravnik je istega mnenja, ker mu strokovna izobrazba omogoča globlji vpogled v območje njegovega dela. Ali pa več mogoče za poklic, kjer te lahko vsak šušmar brčne?

Eni Boga že kar pri rojstvu najdejo. Drugi ga iščejo in se mučijo skoraj vse življenje. Mislim, da ima Bog druge rajši.

Na odličnem položaju sedeči mož me je zadnjic potrebljal po rami in rekel: »Največja modrost je, ob pravem času menjati legitimacijo.« Jaz pa sem mislil, da legitimacija in modrost nimata nikake zveze.

Mladina je kvas naroda, pravijo. Ako pa hočeš, da bo kruh vzhajal, ne smeš zapirati kvasa v kleti.

Če bi Roentgen izumil aparat, da bi se poleg kosti videlo še kaj drugega, bi ga gotovo zaprli.

Kuhinjski recept: vzemi dva kilograma obljud in četrt kilograma dobrih nasvetov, dodaj kilogram čakanja, vse dobro pomešaj, postavi na štedilnik in pokuri z lepimi željami in ko se ohladi, serviraj.

Človek človeku — Bog, človek človeku — volk, pravi star latinski pregovor. Menda pa je najbolj žalostno, da je človek človeku — človek...

Prosveta ni osveta!

Skupaj ima torej 875 šol 4112 oddelkov. Od teh je 68 oddelkov v 13 zasebnih šolah.

V zgornjih razpredelnicah se ne ujemata število šol z 1 temeljnimi oddelkom in število šol z 1 oddelkov zaradi manjšinskih oddelkov, ki jih je treba smatrati za neke vrste vzporedne oddelke. Podobno velja tudi za šole z 2 in več temeljnimi oddelki.

Ce prištejemo k zgoraj navedenim 4112 oddelkom v ljudskih šolah še 90 oddelkov v otroških vrtcih (78 v javnih in 12 v zasebnih) in 34 oddelkov v zavetiščih (21 oddelkov v javnih in 13 v zasebnih), vidimo, da imajo vse ljudskošolske edince skupaj 4236 oddelkov. Med temi je specialnih oddelkov 72 (za slepe 3, za gluhoome 13, za manj nadarjene 53, v deškem vzgajališču 2 in v gozdni šoli 1).

V času od 1. novembra 1939 do 1. novembra 1940 je bilo v obstoječih šolah nekaj oddelkov na novo ustanovljenih, nekaj več pa ukinjnih. Te spremembe so bile utemeljene v menjajočem se številu otrok, še posebej pa v občutnem pomanjkanju učiteljstva. Prav zato letos marsikje ni bilo mogoče ugoditi prošnjam za razširitev šol, na drugi strani pa je banska uprava morala ponekod skrajšati število obstoječih oddelkov.

Učiteljstvo

Lani je bilo 4332 učnih oseb, na dan 1. novembra letos pa jih je bilo 4384, kar pomeni prirastek 52. V omenjenem številu je 1527 moških in 2857 ženskih oseb. Med njimi so 3 kontraktualci in 25 dnevničarjev. Število 4384 predstavlja le državne oziroma banovinske uslužbenice; v zasebnih šolah, zavetiščih in vrtcih pa deluje tudi nekaj učnih oseb, ki ne prejemajo nobene plače ali nagrade niti od države niti od banovine.

Zgoraj navedene osebe pa niso vse zaposlene s poukom v ljudskih šolah. Kr. banski upravi je dodeljenih na delo 34 oseb, sreskim načelstvom 22, gospodinjiskim šolam in tečajem 21, Glasbenim Maticam (v Ljubljani, Mariboru in Celju) 4, kazniški šoli v Mariboru 2, izseljencem 4, meščanskim šolam 137, gimnazijam 6; v višjih pedagoških šolah študira 60 in v šoli za telesno vzgojo 16 učnih oseb; poleg teh so še 4 osebe na študijskem dopustu. Potemtakem je z ljudskih šol oddelkih drugih 230 oseb, zaradi nadaljnega študija pa ne poučuje 80 oseb; obojih skupaj je 310.

Ce prištejemo temu številu 310 še 33 učnih oseb, ki vrše službo v zavetiščih, 31 državnih veručiteljev, 15 v specialnih šolah zaposlenih učnih oseb, ki pa nimajo svojega lastnega oddelka, dalje 9 predmetnih učiteljev, 85 otroških vrtnaric, dalje 9 šolskih upraviteljev, ki so zaradi velikega števila oddelkov v poverjenih jim šolah oproščeni razrednega pouka, ter 26 nadštevilnih, ki so predlagani za premesitev, torej vsega 208 učnih oseb, dobimo skupaj 518 učiteljev oz. učiteljic, ki ne poučujejo v svojih oddelkih. Potemtakem ima svoj oddelk iz 3866 učnih oseb. Ker pa je vseh oddelkov v ljudskih šolah 4112, manjka še 246 oddelkovnih učiteljev (lani 228).

To pomanjkanje bo trajalo še nekaj let. V mescu januarju in juniju letos bo sicer izšlo predvidoma okoli 130 abiturientov in abiturientk iz vseh slovenskih učiteljskih, vendar to število še ne zadostuje, da bi mogla biti vsa prazna učiteljska mesta zasedena. Zato bo potrebna konec šolskega leta zopet temeljita revizija števila oddelkov v posameznih, zlasti višje organiziranih šolah v večjih krajih.

V času od 1. novembra 1939 do 1. novembra 1940 je bilo poleg 17 bivših učiteljev (11 reaktiviranih, 6 po vrnitvi od vojakov) in 6 kontraktualcev sprejetih v državno službo še 87 abiturientov in abiturientk (26 + 61), 3 otroške vrtnarice in 4 učiteljice gospodinjskih tečajev. Službe ni nastopilo 19 abiturientov in abiturientk. Ostavko na državno službo je dalo 15 učiteljic in 1 otroška vrtnarica, 1 ostavka med temi se ni sprejeta. Upokojenih je bilo 57 učnih oseb (15 moških + 42 ženskih). Umrlo je 7 oseb (2 moški + 5 ženskih).

Premestitev po prošnji je bilo 366, v katerem številu niso vštete premestitve 5 učiteljic gospodinjskih tečajev; po službeni potrebi je bilo premeščenih 52 učnih oseb, po kazni 1. V druge banovine je bilo od navedenih premeščenih po prošnji 14 učnih oseb, iz drugih banovin v dravsko pa 21.

V šolski upravni službi je poleg omenjenega števila učiteljstva še 40 okrajnih šolskih nadzornikov, 13 šolskih referentov in 23 šolskih tajnikov.

Učenci

V začetku šolskega leta 1940/41 so bili v ljudskih šolah 180.104 otroci (90.576 učencev in 89.528 učenek), poleg teh v zavodih za defektne otroke in v pomožnih oddelkih 688 (431 deček in 257 deklice), v otroških vrtcih 2390 otrok (1158 deček in 1232 deklice); v vseh ljudskošolskih edinicah skupaj 183.812 otrok. Lani je bilo v vseh ljudskošolskih edinicah 188.812 otrok, letos torej 5630 manj. Ta padeč je treba pripisati med drugim tudi številnim predčasnim odpustom iz šole.

Delež števila otrok v oddelkih ljudskih in specialnih ljudskih šol, dobimo, da odpade na oddelke ljudske šole povprečno 44 otrok, medtem ko je bil lani zadevni količnik 45.

V šolo se ni vpisalo v preteklem šol. letu zaradi telesne ali duševne nesposobnosti 875 otrok, zaradi nalezljivih boleznih 33 otrok, zaradi prevelike oddaljenosti 31 otrok,

skupaj 939 otrok.

Šolski obisk je znašal 89,3 %. Treba ga bo vsekakor še izboljšati. Nekateri otroci imajo še zmerom zelo daleč do šole, ki je seveda zato ne morejo redno obiskovati. Zaradi tega si kraljevska banska uprava prizadeva, da dobe tudi otroci iz izrazito hribovskih in osamljenih naselij možnost rednega šolanja. — Vobče starši oz. odgovorni redniki vrše svoje v zakonu predpisane dolžnosti v redu in so precej redki primeri, da jih je treba klicati

na odgovor zaradi opuščanja teh dolžnosti. Vendar je banska uprava ponovno stavila ministrstvu predlog, da se izpremeni § 61, zakona o ljudskih šolah v tem smislu, da imej pravico kaznovanja sreski načelnik.

Šolsko delo in pouk

Pouk se je po večini vršil povsod v skladu z zakonitim predpisi. Predpisane učne programe skuša učiteljstvo prilagoditi krajevnim razmeram in potrebam. Ponekod so se učenci višjih razredov ljudske šole pod vodstvom učiteljstva praktično udeleževali na šolskem vrtu in se vezbali v kmetijstvu ter dobivali potrebna navodila. Prav tako so se ponekod vadile učenke zadnjih razredov v gospodinjstvu, zlasti tam, kjer poslujejo šolske kuhinje. Pogozdovanje goličav oz. zasajevanje dreves so v več krajih izvajali z veliko vnemo.

Vsaka šola ima nekaj učil. Često pa te zbirke niso zadostne, mnoga učila so zastarala in pokvarjena, da ne morejo več rabiti svojemu namenu. — V splošnem je zanimanje za knjige iz šolskih knjižnic zadovoljivo. Slabo dotiranje šolskih proračunov pa ne dovoljuje smotrne in izdatne izpopolnitve knjižnic s potrebnimi novejšimi deli.

Močno ovira reden in uspešen pouk pomanjkanje primernih šolskih prostorov, dalje pomanjkanje učiteljstva in s tem v zvezi preveliko število otrok v posameznih oddelkih, zlasti pa to, da nimajo učenci potrebnih učnih knjig in samoučil, ki jih starši mnogokje ne morejo nabaviti iz lastnih sredstev; redke pa so šolske občine, ki oskrbe vse učne knjige in samoučila vsem otrokom.

O potrebnih ukrepih za izboljšanje vzgoje in pouka je učiteljstvo razpravljalo pri svojih rednih konferencah. K temu so s svoje strani skušali pripomoči tudi šolski nadzorniki in banska uprava s svojimi navodili.

Odnosi med šolo in občani so bili v večini krajev prav dobri, ponekod celo odlični. K temu so mnogo pripomogli roditeljski sestanki, za katere pa še ni povsod pravih razumevanja. Posledice stika staršev z učitelji pa so bile povsod prav ugodne.

Specialno šolstvo

Zavod za slepe otroke v Kočevju ima poleg 12 obrtnih gojencev 23 ljudskošolskih gojencev (13 dečkov in 10 deklic) ter poleg kateheta še 4 strokovne učiteljice.

V gluho-nemnici v Ljubljani je 148 otrok (78 dečkov in 70 deklic), ki so porazdeljeni v 13 oddelkov z 18 strokovnimi učitelji in 3 učitelji hospitanti.

Deško vzgajališče na Selu pri Ljubljani ima 103 gojence, med temi 32 ljudskošolskih učencev, ki jih poučuje 2 strokovna učitelja in 1 učitelj hospitant; zavod pa vodijo s priznano vnemo salezijanci.

Za tuberkulozne otroke je v Topolšici gozдна šola, ki jo obiskuje 13 otrok (9 dečkov in 4 deklice).

Za manj nadarjene otroke skrbita državni pomožni šoli v Ljubljani in Mariboru. V prvi je 150 otrok (79 dečkov in 71 deklic), v drugi pa 110 otrok (78 dečkov in 32 deklic). V obeh šolah je 23 oddelkov in 28 učnih moči, vsehvi oba kateheta in hospitante. Poleg teh dve zavodov je še 30 pomožnih oddelkov v rednih ljudskih šolah.

—t V Knjižarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani in v njenih podružnicah v Celju in Mariboru si boste lahko nabavili banovinske zvezke za šolske naloge, ki so vpeljani namesto državnih. — Risanke niso predpisane, zato uporabljajte one, ki jih izdeluje in prodajajo naše knjigarne.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev. Obvestilo. Na prihodnjem pevskem tečaju, ki bo 23., 24. in 25. marca t. l. v prostorih Glasbene Matice v Ljubljani bo upravni odbor pevskega zbora definitivno določil datum našega nastopa v Ljubljani in Mariboru. Zato prosimo, da se članstvo zaveda nujnosti in važnosti naših prihodnjih nastopov in da pridno študira koncertni program, ki ga je vzelo s seboj domov. Naknadno se je prijaviło toliko glasov, da bo pevski zbor nastopil lahko polnoštevilo. Tajnik.

Šolski radio

—r Torek, 11. marca 1941., ob 14,15 uri. Abecede, Tonček rad v šolo gre; dvogovor s petjem. Vodi g. Janko Sicerl.

Spored:

Tonček v otroškem vrtcu. V šolo pojde mali Tonček. V šoli je vedno lepo. Tonček poje in pripoveduje po svoje. Od jeseni do Vidovega dne, vedno rad v šolo gre. Dobro učenje, pridno vedenje; to je prava pot — Tonček bo še velik gospod!

—r Petek, 14. marca 1941., ob 11. uri. Slovenski prirodoslovci; g. prof. Rafael Bačar.

Spored: Razvoj prirodnih ved med Slovenci od srednjega veka do danes. Kako so uspevale med Slovenci posamezne panoge prirodoznanstva. Vloga prirodoznanstva v prebujenju in osamosvojitvi našega naroda. Začeli so tujni. Z neumorno pridnostjo in bistroumnostjo so nam kazali pot do spoznanja. Posamezni slovenski prirodoznanstveniki pred 19. stoletjem. 19. stoletje in njegov pomen za razvoj prirodoznanstva pri nas. Delo naši znanstvenikov v svobodni domovini po svetovni vojni. Dvogovor.

Sodelovanje pri narodnoobrambnem delu

V težkih časih živimo. Tarejo nas draginja in druge težave, pa vendar, ko stopi učitelj v razred pred mladino, se mora sprostiti vseh lastnih skrbi in posvetiti svojo dušo mladini, ki ga čaka željna novih naukov, napredka. Ker pa ni učitelj zgolj uradnik, obrtnik, ki ima opravka z mrtvo stvarino, ampak živim materialom, ki je izredno občutljiv, se mora redno pripravljati na svoje delo. Izven našega stanu jih je malo, ki bi naše delo do dobra spoznali, zato mnogi, ki nimajo vpogleda v težave vzgojiteljskega poklica tudi napačno sodijo učiteljstvo. Ni moj namen, da bi kazal na težave, ki jih vsak izmed nas pozna, nego povedal bi rad o dobri, železni volji vsega učiteljstva, ki povsod pomaga našemu narodu. Saj povsod sodeluje. Da je meja trdna, da je živa državna in narodna zavest pri ljudeh ima učiteljstvo veliko zaslug. Če pa so kje razmere drugačne, ni krivda učiteljstva, kajti doseči vse nam ni mogoče.

Poglejmo le delo naše najstarejše narodnoobrambne družbe sv. Cirila in Metoda. Razen v mestih so na podeželju v glavnem učitelji, ki pri njej sodelujejo in širijo ter budijo narodno zavest. Tako je sedaj, tako je bilo nekoč. V nekem družbenem poročilu izpred vojne dobe čitamo, da se je učitelj član CMD odpovedal večerji le zato, da je lahko zbral za pokroviteljstvo potrebno vsoto. Takih primerov je bilo več. Pokojni celjski učitelj Kranjc Fran je vse svoje življenje štedil, da je zbral precejšen imetek, ki ga je zapustil CMD v narodnoobrambne namene. Seveda denarne žrtve so spričlo razmer za učiteljstvo težke. Je pa mnogo načinov, da se lahko udeležujemo pri narodnoobrambnem delu.

So različna mnenja o načinu narodnoobrambne dela. Nekateri predpostavljajo splošnem propagandnemu delu in skrbi za šolstvo ter učence, gospodarsko pomoč kmetu. Res je, taka pomoč je nujna, vendar ne smemo zato opuščati vse drugo. Učimo se pri velikih narodnih, ki se prav posebno skrbje za mladino. Tako je pri nas bilo v predvojni dobi znano delovanje društva Schulverein, ki je ogromne vsote izdalo vsako leto za zidanje šol, božičnice, darila učencem in podpore ter nagrade učiteljstvu. Lani je izšla v Gradcu knjžica »Grenzschutz im Südosten«, ki ima podnaslov »Ein halbes Jahrhundert Südmark«. Iz nje izvemo o podrobnostih delovanja tega društva, ki je bilo znano zlasti na Spodnjem Štajerskem. Iz nje izvemo, da je to društvo sklenilo, strniti Gradec za Mariborom s kolonizacijo nemških kmetov od Št. Ilje do Maribora. Od slovenskih kmetov so kupili

zemljo ter na njej naselili nemške kmete iz Württembergške, ki so bili celo protestantske veroizpovedi, da bi se vendar ne poslovenili. Slično so postopali v okolici Marenberga. Nakupili so 2000 oralov dobre zemlje. V povojni dobi, ko sta se obe družbi združili, so pozidali onstran naše meje 5 šolskih poslopj. Pri svojem delu so pa imeli skoraj enake težave, kakor so pri nas. Veliko jih je še, ki mislijo, da zasebna iniciativa pri obrambnem delu ni pomembna, pa je ravno praksa pokazala, da je prostovoljno delo velike vrednosti in več vredno kot prisiljeno.

Pri nas deluje Družba sv. Cirila in Metoda. Seveda je njeno delo oprto na manjši krog podpornikov, pa vendar je tudi ona postavila v nekaj zadnjih letih dve šoli na naši severni meji. Gradišče pod Sv. Duhom na Ostrem vrhu in Sv. Trije Kralji nad Marenbergom pričajo o veliki požrtvovalnosti njenih članov. Učitelji smo lahko ponosni, da v veliki meri sodelujemo pri tem res koristnem narodnem delu. Tudi njene božičnice so značne. Za božič 1940. je 158 šol prejelo darila v vrednosti 380.330 dinarjev. Knjžnice, učila, šolski odri in druge podpore v Podravju, Slovenskih gorah, Prekmurju in na Kočevskem pričajo o njeni skrbi za napredek narodne prosvete. Vse to zahteva velikih denarnih sredstev, zato prirreja razne zbirke. Ta teden je vodstvo CMD razposlalo vsem šolskim upraviteljstvom prošnjo s pozivom, da prirredijo Pirhovo zbirko. Če le kje, je vsak učitelj dolžan, da sodeluje pri tej zbirki v okviru CMD. Pirhova pa se imenuje zato, ker so pri prvih zbirkah otroci v krajih, kjer nimajo denarnih sredstev, prinesli v šolo jajca-pirhe, ki jih je nato učiteljstvo vnovčilo. Pokojni koroški prvoboritelj Grafenauer je rekel: »Šola ni vse, pa začetek je vsemu.« V šoli se mladina nauči spoštovati svoj materin jezik in ljubiti državo. Mnogo je zbirke po šolah in neprijetno je zbiranje. Za našo mejo, za šolske obrambne namene pa je zbiranje upravičeno. Naj ne bo šole, ki bi se ne odzvala prošnji CMD. Čim težje damo, tem večji moralni pomen ima naša žrtve. Mladina naj izvze, zakaj je tako delo potrebno. Zato ne prirrejte zbirke, ne da bi v mali kratki akademiji dali tej zbirki poseben pomen. Živa beseda užge in bolj kakor kdaj prej je potrebno, s primernim sporedom pokazati prav mladini lepoto naše besede.

S sodelovanjem pri tej zbirki se bo tudi učiteljstvo oddolžilo naši šolski obrambni družbi za njeno skrb, ki ji posveča šolam.

OF.

Ciril Petrovec:

Prvi slovenski učiteljski imeniki in koledarji

Lansko leto je tovariš L. P. napisal za 21. številko »Učit. tovariša« članek: Prvi slovenski učiteljski koledar. Temu članku, ki je dobro sestavljen, so potrebne izvestne izpopolnitve.

Učiteljske koledarje — nemške seveda — je začelo izdajati v Avstriji najprej nemško učiteljstvo. In že učiteljska knjižnica, katere imenik prinaša prvi od L. P. omenjeni slovenski učiteljski koledar iz l. 1871. — navaja med svojimi knjigami: Kalender für Volksschullehrer pod redakcijo nekega Heisslerja za l. 1856. do 1860. Poleg tega pa štiri druge nemške učiteljske koledarje.

Zanimanje za učiteljske koledarje z imenikom učiteljstva se pojavlja med slovenskim učiteljstvom že zelo zgodaj. Saj je bil ravno prvi organizator slovenskega učiteljstva Andrej Praprotnik tudi med prvimi izdajatelji koledarja za slovensko učiteljstvo. Izdal je Koledar Slovenski za navadno leto 1858. To je bil III. letnik koledarja, ki sta ga dva prejšnja letnika izdala Janez Božič in Matevž Frelj. Za leta 1865, 1866 in 1867 je izdal Praprotnik koledar žepne oblike z imenom Palček. On torej ni bil novinec pri koledarskem delu. Zanimivo pa je, da se je že takoj v I. letniku Učit. tovariša na str. 166 oglašil neki Istrijski s: Prošnjo do Učit. tov., v kateri se obrača do urednika, naj bi prinašal na koncu vsakega leta kratek imenik vseh slovenskih šol in njih učiteljev. Omenja ravno Slovenski koledar, ki ga je za l. 1858 uredil Praprotnik, pozneje za njim za Peter Hicinger. Ta Slovenski koledar je prinesel, kot pravi ta Istrijski, l. 1861. število vseh slovenskih šol in učiteljev na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem, Primorskem, v Benečiji in na Ogrskem (v Prekmurju) in pravi dalje: Kako lepo bi bilo, ako bi najprej brali imena vseh milostivih škofov teh krajev, potem šolske svetovavce in višje šolske ogleda, za temi vodje in učitelje bogoslovske šole, potem gimnazij, realk in nazadnje dekanije in vse njih glavne in trivialne šole. Ako bi Ti ljubi Tovariš ne mogel tega dela izvršiti, bi ga morda prevzel pred gospod pisavec Slovenskega koledarja. Bog daj srečo! Praprotnik je v opombi pod črto odgovoril, da bi ta imenik in še marsikaj rad prevzel, če bi mogel. Če bi slavni pisavec Slovenskega koledarja hotel to delo prevzeti, bi mu bili zelo hvaležni vsi šolniki in šolski prijatelji. Kdo je bil ta slovenski pisatelj, ki se je toliko zanimal za statistiko našega šolstva po vsem slovenskem ozemlju, v tem dopisu Istrijskega ni povedano, najbrž pa je bil Hicinger, ki ga je izdal.

Za ta članek pa ni važno, da to vemo, pa tudi ne koliko takih iniciativnih dopisov glede imenika učiteljstva in šolske uprave je v vseh letnikih Učit. tovariša od 1861 do 1871 — v katero stavi tov. L. P. prvi učiteljski koledar. Pripomniti je pa treba, da ta koledar ne prinaša prvi učiteljskega imenika za Kranjsko. Tak imenik sam zase brez koledarja je izdalo Učiteljsko društvo za Kranjsko že za l. 1870. in je obsegal 32 strani v 12°.

Za l. 1871. je pa izšel prvi slovenski Učiteljski koledar. Njegovo vsebino navaja že dopisnik lanskega članka, pa ne vse. Izpustil je imenik knjižnice učiteljskega društva za Kranjsko, ki je obsegala tedaj 359 knjig in 41 časnikov, med temi 11 slovenskih, 2 hrvaška, 1 srbski, 1 češki in 26 nemških. Človek nehotе osupne, od kod naj bi Učit. društvo za Kranjsko od l. 1869., ko je začelo posloovati, pa do 1871., ko je ta koledar izšel, dobilo sredstva za nakup take knjižnice. Ali tudi zgodovino te knjižnice nam pojasni Učit. tovariš iz l. 1869.

Na ustanovnem občenem zboru tega Učit. društva dne 31. marca l. 1869. poroča njegov predsednik Andrej Praprotnik o tej knjižnici sledeče: »Bilo je o sv. Jožefu (19. marca) 1855. leta, ko smo bili vkup trije učitelji Jože Fajfar, učitelj v varušnici za male otroke v Ljubljani, Leopold Belar, učitelj na Brezovici in jaz, učitelj na Dobrovi pri Ljubljani. Pomenkovanje se kako bi ustrežalo duhu časa v važnem učiteljskem stanu in kako bi postavili svoj nalogi pravo podlago, osnujemo malo knjižnico s tem, da obljubimo posojevati eni drugemu svoje lastne knjige in zraven pa še skladati vsaki mesec 20 kr. za napravo novih knjig in časopisov. Tej mali trojici se pridruži kmalu tudi nekaj učiteljev iz Ljubljane, nekateri iz okolice in nekaj učiteljev in katehetov celo iz daljnjih krajev na deželi. Ta mala naprava se iz začetka veselo razcvita in ima kmalu čez 60 lastnih prav koristnih šolskih knjig. Zraven tega je pa imela knjižnica tudi zagotovljenih 800 zvezkov različnih knjig, ki so jih družniki po svoji moči ponudili naspromptno posojevanju in je imela poleg tega še 8 nemških časopisov in 3 slovenske. To knjižnico so pozneje pregledali tedanji višji šolski nadzornik preč. g. Jurij Zavašnik ter so 30. junija 1856 povabili vse družnike, da bi se ta naprava po njih nasvetu popolnoma uredila. Pri tem shodu je bilo tudi natanko določeno, katere knjige in časopisi naj se naročajo in nakupijo in kako se sploh bere, da bode bralcem največ koristilo.

11. aprila 1858 pa umrje marljivi učitelj Jože Fajfar, kateri je bil tedanji knjižničar te knjižnice. Po naročilu višjega šol. nadzornika prevzame učitelj Janez Zorin to knjižnico v svojo skrb, pa tudi on zbolil in umrje l. 1. junija 1862. leta. In tako je prišla knjižnica v tretje — v moje roke. Med tem časom se je pa mnogokaj izpremenilo in žalibog na slabše obrnilo, tako da so le še 3 udje redno plačevali svoje doneske te knjižnici in kmalu je vsahnila še ta podpora.

Ker je pa bilo naročenih še precej časopisov in drugih knjig, kakor Helfertova¹, ki

smo jih pri bukvarji Lerherju jemali in šele konec leta plačevali, je imela ta knjižnica pri g. Lerherju za različne časopise in knjige v času, ko sem jo jaz prevzel

dolga 38 gold 48 kr

dohodkov pa . . . 12 gold 5 kr

tedaj je zmanjkalo 26 gold 43 kr, katere sem moral jaz iz svojega žepa plačati, da sem rešil knjižnico. Vse to je zapisano v zapisnikih, ki so shranjeni v knjižnici in v terjatvah in pobotnicah g. Lerherja, ki jih more tu vsak videti.

Ustanovni občni zbor je enoglasno sklenil, naj društvo povrne dolg in naj potem knjižnico prevzame v svojo last. Tako je prišlo Učit. društvo za Kranjsko do svoje društvene knjižnice. — Mene je pa zanimala tudi pripomba pod tem imenikom v Učit. koledarju, ki glasi: Knjižnica je shranjena v mestni ljudski šoli pri Sv. Jakobu. Letošnji časopisi pa v društveni sobi v gostilnici Pred mostom v Ljubljani. Ze pred časom sem glede tega vprašal pri Praprotnikovih gospeh hčerah, zakaj so imeli sobo v gostilni. Odgovor je glasil: »Naš oče je stanoval tedaj v Virantovi hiši na Sv. Jakoba trgu, Miličeva tiskarna, kjer so tiskali Učit. tovariša na Starem trgu. Šola pri Sv. Jakobu je bila v reduti.² Tako je bilo vse blizu skupaj. In tako so tudi društveno sobo najeli v tem okolišju v gostilni „Pred mostom“. Bila je v Virantovi hiši spodaj.« — V tej gostilni so se shajali ljubljanski učitelji večkrat v svoji društveni sobi; imeli so pa v nji tudi svoje učiteljske večere ob sredah zvečer in Učit. tovariš 1871. leta poroča v svoji 2. številki, da ti večeri ne dajejo učiteljem le prijetne zabave, temveč tudi mnogo lepe izobraževalne hrane.

Koledar je uredil Andrej Praprotnik, natisnil pa J. R. Milic. Pod urednikovim imenom je označba „Prvo leto“, kar priča, da ga je nameraval izdati še vsako naslednje leto, če bi se dobro izplačal, kar se pa ni zgodilo.

Učit. tovariš dne 1. jan. 1871 poroča, da utegne biti koledar gotov do konca januarja in ga bodo dobili dosedanji udje brezplačno, enako tudi vsi oni udje, ki bodo plačali udnino za leto 1870 vsaj do konca januarja. Cena imeniku, ki se bo terdo vezan prodajal kot lani, se določijo pozneje. — Kakšni so pa bili tisti časi, naj nam pojasni sledeče: Tovariš J. Lapajne je razposlal okrožnice, v katerih je iskal podatke glede učiteljske plače na Kranjskem in drugod in urednik je moral v listnici 3. štev. Učit. tovariša že tolažiti nekega dopisnika, da ti podatki niso za Učiteljski koledar.

V 5. številki 1871. l. poroča Učit. tovariš vsebino Učit. koledarja za to leto in naznanja, da ga bodo kmalu razposlali vsem okr. šolskim nadzornikom, katere prosí, naj ga razdele vsem udom Učit. društev. Neudje ga dobe trdo vezanega pri Sv. Jakobu v mestni šoli po 60 kr, po pošti pa 70 kr. Priporoča ga ne le vsem učiteljem, ampak tudi vsem okrajnim in krajnim šolskim svetovalcem na Kranjskem, katerim bo pri njihovem poslu zelo dobro služil. — V 6. številki pa poroča Učit. tovariš, da je Koledar že razposlan vsem okr. šolskim nadzornikom in pristavlja: Kupujte ga pridno, da društvo pri zalogi ne bo imelo škode. Kot je razvidno iz te pripombe, je koledar založilo Učit. društvo za Kranjsko. V 9. številki pa poroča Učit. tovariš, da se Učit. koledar le počasi prodaja. Mislijo smo, da vsaj na Kranjskem ne bo nobenega učitelja, ki bi ne imel te koristne knjižice, a sedaj vidimo, da je drugače. Kaže se, da nam ga bo precej ostalo za nauk, da ga zanaprej ne bomo tako brzo pripravljali in toliko natisnili. S tem smo si pojasnili, zakaj naslednja leta kranjski učitelji niso dobili Učit. koledarja. Vendar pa pripominja urednik v 3. številki Učit. tovariša 1872. leta naslednje: Vsem, ki poprašujejo po „Učiteljskem koledarju“ za l. 1872.: „Zavoljo slabe razprodaje lanskega Koledarja nismo mogli na svetlo dati novega; ako Bog da srečo, bomo ga za prihodnje leto pripravili za vse slovenske pokrajine.“ V 22. številki istega Učit. tovariša je pa M. Močnikov članek: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani bode z novim letom izdalo drugi tečaj „učit. koledarja“ in „imenik ljudskih učiteljev na Kranjskem“. Vsem društvnikom se bode ta novi koledar po pošti pošiljal. V ta namen je treba: 1. da društveniki plačajo svojo zaostalo letnino vsaj do novega leta, ker tistim, ki ne bodo letnino za tekoče leto plačali, se ne bo pošiljal koledar. 2. Naprošam vse gg. okrajne šolske nadzornike in druge, da bi mi naznanili premembe in sedanji stan ljudskih učiteljev Članek je precej dolg, zato ga ne navajam do konca. Če v 2. številki Učit. tovariša iz leta 1873. je pa o Učit. koledarju za 1873 naslednje sporočilo: Učiteljskega koledarja letos ne bo in sicer zato, ker so mesca novembra in decembra pretečenega leta imeli vsi tiskarji v Ljubljani toliko opraviti, da nam ga nihče ni mogel natisniti. Ako pa koledar po novem letu na svetlo pride, je že prestat in se ne speča; to nas uči skušnja o prejšnjem koledarju. Namesto koledarja pa bode slovensko učiteljsko društvo (kar bode še bolj primerno) na svetlo dalo imenik slovenskih učiteljev na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem in Primorskem.

(Dalje prihodnjič.)

Vprašanje evidence zamud poletnih oproščencev

Evidenčna razpredelnica na zadnji strani razrednice nam glede poletnih oproščencev ni delala nobenih težav, dokler so bili oproščeni šolskega obiska vse šolske dni od 1. aprila do 31. oktobra v letu. Zgodilo se je pač, da so nekatere šole to evidenco vodile le toliko različno, da v tej dobi oproščencev sploh niso imele v številčnem staležu, drugje so jim pa zamude sproti šteli med opravljene in jih tako ločeno vodili v evidenci dalje.

V tem uradnem poslovanju pa je po odloku, ki tem oproščencem predpisuje po dva dni šolskega obiska v tednu, nastalo popolnoma novo stanje. Odprto je tudi še vprašanje, ali veljata dva obvezna šolska dneva tudi v tednu, v katerem odpade več dni pouka iz raznih razlogov.

V zelo težko situacijo pridemo na podeželskih šolah pri vodstvu evidence šolskih zamud v višji ljudski šoli med poletno in jesensko oprostivijo, ker ni točnih navodil, kako izračunati odstotke navzočih in odsotnih učencev. Naglasiti moramo, da nastanajo te težave zlasti še zaradi tega, ker oproščeni učenci ne prihajajo v šolo ob določenih dveh dnevih v tednu, zlasti ne, če je ta dva dni lepo vreme, pač pa prihajajo druga dva dni, ko je poljsko delo iz katerih kolj razlogov onemogočeno. Toda svojo obveznost so vendarle izpolnili.

Primer:

Razred šteje skupno 65 učencev. Od teh je 40 oproščeni. Za šolski obisk oproščencev sta določena ponedeljek in četrtek. Ob teh dveh dneh nam torej služi kot osnova število 65, od katere izračunamo odstotek navzočih (ali odsotnih). Ob sklepu mesca bomo torej morali iz obojih odstotkov, t. j. ponedeljkovih in četrtkovih in tistih iz ostalih dni izračunati povprečno število odstotkov. Razpredelnice zamud pa žal niso temu primerno urejene, zato mora pač učitelj sam skušati najti možnost pravilne evidence zamud oproščencev in neoprostencev. Pri ozko črtanih rubrikah te razpredelnice je to pač nerodno. Upoštevati pa je treba še druge primere. Nekateri oproščeni učenci pridejo namesto v ponedeljek in četrtek v šolo druge dni — ob slabem vremenu. V teh naj bi pa bilo osnovno število za izračunanje odstotkov navzočih (odsotnih) število 25. V šoli pa je te dni tudi še n. pr. 10 oproščencev! V vsem torej 35 učencev. In to se dogaja kaj različno še druge dni, ker se pač otroci ne držijo določenih dveh šoloobveznih dni ter imamo ob takih dneh tako rekoč nad 100 odstotni šolski obisk! Nasprotno pa ob določenih dneh (n. pr. ponedeljk in četrtkih) pa celo le pod polovični obisk!

Katero število je tu vpisati kot število »vseh učencev«?

Navajamo te komplikacije, ki se na podeželskih šolah pojavljajo zaradi na novo uvedene delne oprostitve. Za strogo izvaja-

nje tega novega načina šolskih olajšav, za katere predstavljamo — kakor vedno — »strelivo« ljudske nevolje, moramo skrbeti le mi — učitelji. Zato vprašamo, kako naj se uredi evidenca šolskih zamud ob prej navedenih primerih, kar je važno, ker se v kratkem pričnejo delne poletne oprostitve!

Vzgajajte otroke tako, da bodo dobri in plemeniti, a pri tem se ne ozirajte na vladajočo stranko in režim. Vi dobro veste, da se režimi menjajo, toda kakor nam otroke vzgojite, taka bo naša bodočnost. Zato pazite pred vsem na pravilno vzgojo.

Ban dr. Ivan Šubašič, 4. marca 1941.

Mladinska matica

—mm Izid literarnega natečaja Mladinske matice. Na literarni natečaj Mladinske matice za mladinsko povest je prispelo pravčasno 9 rokopisov. Letošnji odziv ni bil najboljši. Za nagrado sta prišla v poštev dva rokopa in sicer »Jezero med gorami« in »Astron«, ki sta kvalitetno prilično enakovredna. Razpisana nagrada v višini 3000 din se zato na predlog literarnega sveta razdeli med navedeni deli, tako da dobi vsako po 1500 din nagrade.

Na razpis za realno delo je prejela Mladinska matica 6 rokopisov. Odziv je bil kvalitetno prav dober. Celotno nagrado v višini 2500 dinarjev prejme avtor rokopa »Mali Kitajec Kong«. Ostali rokopi, med katerimi so nekateri prav dobri, se odklonijo, ker so prestrokovno pisani ali pa so snovno pretežki za ljudskošolsko mladino. Ni pa izključeno, da ne pridejo nekateri nekoliko predelani še v poštev za morebiten odkup.

Avtorje nagrajenih kakor tudi odklonjenih rokopisov prosimo, da pošljejo čimprej svoje naslove tajništvo Mladinske matice.

—mm V letošnjih rednih publikacijah izidejo letos sledeče knjige: »Pisani izprehodi«, barvna slikanica z besedilom Anice Cernejeve; mladinska povest »Jezero med gorami« in »Mali Kitajec Kong«. Vse knjige bodo bogato ilustrirane.

—mm Razrednike prvih razredov opozarjamo na IV. zvezek Cicibanove knjižnice. Knjižico je uredil Fran Roš, ilustriral pa jo je Maksim Sedej. Knjižica prinaša pomladne motive. V njej so uporabljene velike in male črke, pisane in tiskane in sicer najrazličnejših tipov. Cena: din 2,— za izvod.

Splošne vesti

— Praktični učiteljski izpiti bodo od 1. do 10. maja t. l. pred državnim izpitnim odborom v Ljubljani. Učitelji pripravniki(ce), ki žele v tem roku delati izpit, naj takoj pošljejo pravilno opremljene prijave preko šol. upraviteljstva, okrajnega načelstva in prosvet. oddelka kr. banske uprave izpitnemu odboru.

— Sestava programa za proslavo materinskega dne ne bi delala nobenemu učitelju in pevovodji mladinskih zborov skrbi, ako bi naročili glasbeni priročnik »Materinski dan«, ki ga je izdal Učiteljski pevski zbor »Emil Adamič«, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Cena 20 dinarjev.

Osebne zadeve

—i Nove namestitve. S kraljevim ukazom so na predlog prosvetnega ministra nastavljeni v dravski banovini naslednji učitelji in učiteljice: Margareta Stanjko v Svetini, Marija Skribe v Zg. Sv. Kungoti, Lucija Drevenšek v Storah, Martina Globočnik v Mokronogu, Fran Kovačič v Bogojni, Ivan Jocič v Markovcih, Ciril Valentinčič v Trebeljem, Karel Podhostnik pri Sv. Rupertu pri Laškem, Ma-

hi Rakun v Apačah, Bernardina Milavec v Sori, Danica Mladovan v Kramarovcih, Helena Puhar v Podgradu, Anka Senčar na Lepi nji, Zora Perovec pri Sv. Lovrencu, Sonja Ilgo pri Mariji Reki, Marko Kopal v Planini, Gabrijela Vrečko pri Mariji Snežni, Rozalija Rajhman pri Sv. Duhu v Halozah in Verena Nemeč v Sulici.

Iz listov

—i Po poročilu SD kamniške podružnice posnemamo iz »Slovenskega učitelja« v prvi številki letnika 1941 tudi sledeče: Predaval je g. župnik in pisatelj Franc Finžgar. Gospod predavatelj je pričel z zgodovino šolstva ter je izvajal: »Prvotni učitelji so bili po njegovem mnenju nadarjeni ljudje. Med njimi je bilo več pesnikov in celo skladateljev. Ti učitelji so otroke res naučili brati, računati in pisati, četudi niso poznali še raznih metod. Največja metoda jim je bila palica. Polagoma se je učiteljska izobrazba dvigala, vendar je še dolgo veljalo učiteljske za pribezališče grešnikov. Danes pa smo že tako daleč, da je učiteljske tista šola, ki zbira med dobrimi dijaki najboljše. To je prav, ker zahteva šola celega človeka... Druga rana v učiteljskem stanu je: Beg iz vasi! So učitelji (-ce), ki komaj čakajo nedelje in praznika, da se umaknejo iz — ,pu-stih rovt'. To je napačno! Učitelj se mora z ljudstvom strniti, da mu bo vodnik, kar je pa nemogoče, če beži od ljudstva. Inteligentnemu človeku bi ne smelo biti dolgčas v še tako oddaljenem kraju, ker ima vsak kraj svoje posebnosti in zanimivosti... Glede politike je g. predavatelj priporočal, da bi se učitelj politično ne izpostavil preveč. Vsak imej svoje trdno in odločno prepričanje, ki ga pa ni treba fanatično vsiljevati drugim. Z nepredvidnim izživljanjem si učitelj nakopuje samo sovraštvo. Učitelj mora vedno misliti, da je učitelj vsem ljudem in ne strankam. Učitelj, ki je priden, delaven, vsakomur na uslugo, je spoštovan... Končno je omenjal, da je narod še vedno premalo narodno zaveden. Slovenci smo še vedno hlapci. Dopovejmo jim vendar že enkrat, da 'tují rod' naj gost nam bo, a ne gospod.»

so se zelo dostojno dotaknili slovenskega učiteljstva. Pohvalili so, kar ljudstvu ugaja, povedali so, kje si želi izboljšanja. Soglasno je bilo mnenje, da imajo učitelji zelo majhne dohodke in da komaj shajajo. Zahtevali so, naj bo učiteljstvo za svoje delo primerno plačano. Povedali so, da je mnogo slovenskih učiteljev in učiteljic zelo dobrih. Če pa ljudstvo učiteljstvo vzdržuje, če mu zaupa v vzgojo svoje najdražje, svojo mladino, potem je pač razumljivo, da bo tudi povedalo, v kakšnem duhu naj bo slovenska mladina vzgojena. Tako so ljudski zastopniki izrazili željo in zahtevo, naj bo slovenska šola v duhu slovenskega izročila. »Naši starši hočejo, da bo naša mladina vzgojena v verskem narodnem duhu. Kaj je nastalo s Francijo, ki je vzgajala svojo mladino v materialističnem duhu? Kaj nam pomaga dve uri verouka v šoli, če se v ostalem času vse podre, kar se v teh dveh urah sezida? Vemo in razumemo, da vsi ne bomo nikdar enakega prepričanja. Vedno bodo razlike med nami. Toda če učitelj ni veren in ne izpolnjuje verskih dolžnosti, naj bi bil v prisotnosti otrok v cerkvi ali pri drugih verskih prireditvah vsaj toliko takten, in bi ne dajal otrokom slabega vzgleda.« To smo slišali iz ust nekega člana banskega sveta. V tem duhu so govorili tudi drugi, ki so poleg verske vzgoje želeli še narodno vzgojo in so delovanje učiteljstva pri delu za dvig narodne zavesti slovenskega ljudstva. Zato naj se učitelj vrne nazaj k narodu, naj sodeluje z njim, pa bo dobro za državo, za slovenski narod in za učiteljstvo samo. Gorje pa učitelju in njegovi mladini, če se učitelji družijo s temnimi elementi. Taki slabi vzgojitelji rušijo državo in uničujejo narod. V delikatni zadevi, kakor je vzgoja mladine, za katero se danes vse vleče, ima pač narod pravico in dolžnost povedati, kako vzgojo svojih otrok si želi. Poudarjamo, da so govorili o tem člani banskega sveta dostojno, dobrohotno, nenapadno, toda odločno.

—i Jutro z dne 1. III. ponatiskuje pod naslovom »Iz življenja mladih učiteljev na vasi« članke v Učiteljskem tovarišu, v katerih mladi učitelji opisujejo svoje razmere na deželi, predvsem stanovanjske.

Stanovska organizacija JUU

Dabila

— JUU, SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA, OKOLICA, VZHOD, bo zborovalo dne 15. marca 1941 ob 9. uri v Ljubljani v prostorih »Zveze gospodarin« z naslednjim dnevnim redom: 1. Poročila funkcionarjev. 2. Pedagoško predavanje. 3. Slučajnosti. Tovariše in tovarišice prosimo, da prineso s seboj izpolnjene vprašalne pole o stanovanjski anketi. Začetek točno ob 9. uri, zato prosimo točne-ga prihoda. K številni udeležbi vabi

odbor.

— JUU, SRESKO DRUŠTVO CELJE bo zborovalo v soboto, 8. marca, kakor je to bilo javljeno v prejšnji številki »Učit. tovariša«. Predaval bo g. prof. R. Kobilica, vodja poskusne šole v Ljubljani: »V čem je slovenska ljudska šola potrebna reforme«. Ostali del dnevnega reda ostane neizpremenjen.

— JUU, SRESKO DRUŠTVO V LITIJ vabi na zborovanje, ki bo v soboto, 15. marca 1941, točno ob 9.45 uri pri Mikliču v Ljubljani. (Tako po prihodu zidanmoškega vlaka). Dnevni red: poročila odbornikov, došli dopisi, predavanje, slučajnosti itd. Situacijsko poročilo bo podal predsednik sekcije tov. Metod Kumelj, ki bo poročal o posetih v Beogradu pri prosvetnem ministru g. dr. Kreku, pri ministru g. dr. Kulovcu itd.

odbor.

— JUU, SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA, OKOLICA, ZAH. DEL, bo imelo 15. marca svoje četrto letošnje zborovanje. Dnevni red: 1. Poročila odbornikov. 2. Predavanje: g. prof. Rudolfa Kobilice »Prosto spisje v ljudski šoli«. 3. Slučajnosti. Zborovanje bo ob 9. uri v Trgovskem domu, Gregorčičeva ulica 27.

odbor.

— JUU, SRESKO DRUŠTVO KAMNIK bo imelo zborovanje v soboto, dne 15. marca 1941, ob pol 9. uri v poslopju ljudske šole v Domžalah. Dnevni red: 1. Poročila

društvenih funkcionarjev. 2. Predavanje tovariša Jenka Metoda o temi: državljanska vzgoja skozi prizmo psihoanalize. 3. Razprava o osnutku predloga novega zakona o ljudskih šolah. 4. Slučajnosti. Odbor.

— JUU, SRESKO DRUŠTVO SV. LENART V SLOV. GORICAH bo zborovalo dne 15. marca 1941 na državni ljudski šoli pri Sv. Lenartu. Začetek točno ob pol 10. uri. Na sporedu je poleg običajnih točk referat tov. VI. Majhna o osnutku novega šol. zakona, rezultat ankete o naših stanovanjih, vprašalna skrinjica. — Prosimo ona upraviteljstva, ki še niso vrnili anketnih pol, da store to takoj. Pred zborovanjem bo ob 9. uri kratka seja upravnega in nadzornega odbora v posvetovalnici. Nadejamo se, da bo takrat vreme ugodno in se bomo lahko zbrali polnoštevilno, tudi tisti, ki jih letos še nismo videli. Odbor.

— JUU, SRESKO DRUŠTVO KRANJ bo zborovalo v soboto, 15. marca 1941, ob pol 9. uri v risalnici dekleške ljudske šole v Kranju. Dnevni red: 1. Predsednikovo in tajnikovo poročilo. 2. Predavanje prof. R. Kobilice: »V čem je slovenska ljudska šola potrebna reforme«. 3. Razprava o osnutku novega zakona o ljudskih šolah — poročevalec tov. R. Rappe Vlado. 4. Predlogi in nasveti. — Vse učiteljstvo naj se udeleži zborovanja, saj je dnevni red važen in zanimiv. Odbor.

— JUU, SRESKO DRUŠTVO MARI-BOR, DESNI BREG, bo zborovalo v soboto, dne 15. marca t. l., ob pol 10. uri v Mariboru — Narodni dom. Na dnevnem redu sta poleg običajnih stanovskih zadev še predavanje prof. G. Šilaha: »Vprašanje šolskega nadzorstva v bodočnosti« in razprava o projektu šolskega zakona. Zaradi zanimivih in važnih vprašanj, ki se bodo obravnavala, pričakuje odbor polnoštevilen obisk. Odbor.

Poročila

+ JUU, SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA OKOLICA - ZAH. DEL je imelo 8. febr. svoje tretje zborovanje v tekočem šol. letu. Od 95 članov jih je bilo prisotnih 75.

Tov. predsednik je pozdravil prisotno članstvo in predavatelja tov. Viljema Kunsta. Nato je prečital zadnja dva dopisa sekcije: Predlogi k finančnemu zakonu za leto 1941/42 ter sekcijsko situacijsko poročilo v tekočem poslovnem letu. Po prečitaniu situacijskega poročila je prečital še predlog, ki ga je na seji sprejel upravni odbor: **Upravni odbor predlaga, naj merodajni faktorji nezadostne naše prejemke uredi tako, da se bodo osebne doklade dvigale in padale procentualno z draginjo.** Predlog je bil sprejet z vsemi glasovi in odposlan sekciji.

Tajnica je prečitala poročilo o zadnjem zborovanju in še nekaj došlih dopisov. Obvestila je članstvo, da je anketna pola o naših stanovanjih izpolnjena in odposlana sekciji. Tov. Viljem Kunst je predaval o pouku risanja v sodobni šoli. V dveurnem govoru nam je dal smernice in pokazal, kako tudi pri tem predmetu doseže učitelj lepe uspehe. Predavanje je ilustriralo lepo število risb in slik, kjer nam je pokazal tudi vse nazorno, kako naj delamo. Predavanje je bilo izvrstno in nad vse koristno za nas vse. Da nam je bilo res všeč, je dokaz ta, da smo tov. predavatelja želeli še za prihodnje zborovanje. Žal, da je do konca tek. šolskega leta že vse sobote oddan.

Tajnica je prečitala še teme predavanj in seznan predavateljev, ki jih je poslala sekcija. Članstvo je želelo, da na prihodnjem zborovanju, ki bo marca, predava profesor g. R. Kobilica o prostem spisju v ljudski šoli.

Vrhovec, preds. M. Zupančičeva, tajnica.

+ JUU, SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA, MESTO, je zborovalo v soboto, 22. februarja. Ob otvoritvi zborovanja se je predsednik spomnil pokojnega ministra za prosveto in predsednika senata dr. Antona Korošca, katerega spomin so počastili navzoči s trikratnim »slava«. Čestital je tudi sreskemu šolskemu nadzorniku tov. Fr. Ločniškarju k odklovanju z redom sv. Save. Sledilo je predavanje o narodni in državljanski vzgoji, ki ga je podal prof. Čopić Venčeslav. Predavatelj je uvodoma prav zanimivo razpravljaval o narodni zavednosti v davni zgodovini in sedanjem času živčih narodov, nato pa prešel na bistvo in narodno zavednost našega naroda in na uspehe naše dosedanje narodne in državljanske vzgoje. V nadaljnjem izvajanju je podal praktične smernice, kako pozitiviti ljubezen do rodne grude in preprečiti odhod naših ljudi v tujino in kako privzgojiti mladini najvažnejša družabna čuvstva: sočutje, zajednost, lepo vedenje, spoštljivost, resni-coljubnost, rednost in točnost, čut odgovornosti ter narodno in državljansko zavednost, ki naj v mladini vna neomajno zvestobo, požrtvovalno vdanost, trajno hvalečnost in plamečo ljubezen do države, dinastije in naroda. Ob tej priliki je predavatelj tudi pripomnil, da je treba mladino opozoriti na kvarne posledice, ako ljubezen do lastnega naroda zavede v sovraštvo do tujih narodov. Svojem in svojcu ljubezen, tujemu in tujcu spoštovanje. Poleg Srbov in Hrvatov moramo Slovenci upoštevati v vzgoji tudi ostale slovenske narode. Vseslovanstvo mora biti višji smoter narodne vzgoje. Nad tem smotrom pa naj se vzdiguje še plemenitejši cilj: človečanstvo. — Zanimivo predavanje je bilo sprejeto z občo pohvalo in priznanjem.

Predavanju je sledil kratak odmor, temu pa situacijsko poročilo. Splošni pregled je podal predsednik tov. Mlekuž, predloge za finančni zakon tov. Josip Ribičič, o osnutku šolskega zakona, ki ga je sestavila Kmetijska zbornica, pa je poročal tov. Alojzij Hreščak. Med razpravo so bili sprejeti naslednji predlogi: 1. Doklade za otroke, ki študirajo, naj bi se izplačevale do 25. leta starosti. 2. Osnutek šolskega zakona, ki ga je sestavila Kmetijska zbornica, naj prouči in o tem poroča na prihodnjem zborovanju poseben odbor, k sejam pa so vabljene tudi ostali člani, ki jih stvar zanima. 3. Z osnutkom novega šolskega zakona naj se bavi tudi osek učiteljic in poda svoje pripombe zlasti o točkah, ki se tičejo pravic in dolžnosti učitelje. — S tem je bil dnevni red izčrpan in zborovanje zaključeno. Vekoslav Mlekuž, Josip Mihelič, predsednik, tajnik.

V KNJIGARNI UCITELJSKE TISKARNE v Ljubljani in njenih podružnicah v Mariboru in Celju dobite vse pisarniške potrebščine za šolo in dom, knjige za šolanje svojih otrok; učila za vse šole; knjige znanstvene in leposlovne vsebine zase, za odraslo mladino, otroke, prijatelje in znance; merila in razne merilne instrumente za šolo in praktično uporabo.

»Jasnit« za kopiranje načrtov in skic. — V tiskarni se izvršujejo vsa v to stroko spadajoča dela od najnavadnejšega pa vse do najbolj finega večbarvnega tiska. — V knjigevoznici se vežejo knjige, brošure in izdelujejo najfinejša in ostala knjigevoška dela.

+ JUU, SRESKO UCITELJSKO DRUŠTVO RADOVLJICA je zborovalo v soboto, 15. februarja t. l., v šolskem poslopju na Jesenicah. Zborovanja se je udeležilo 55 članov in članic, t. j. 60 %.

Tovariš predsednik Bulovec je pozdravil navzoče, zlasti pa one oddaljene člane in članice, ki se niso strašili slabih potov, da so prišli na zborovanje.

Tovariš Razinger Time je predaval o praktičnem gospodarskem znanju v ljudski šoli v zvezi z ostalim poukom. V svojem predavanju, ki je trajalo nad 1 uro, je obdelal vse praktične panoge, ki pridejo v poštev za našega človeka. Prav posebno pa se je predavatelj poglobil v gospodarske panoge, iz katerih naj učiteljstvo črpa snov za uspešnejši pouk v ljudski šoli. Predavanje je bilo globoko zasnovano in podprto s statističnimi podatki iz kmetijskega gospodarstva. Na praktičnih primerih je pokazal, da so izven sadjeje in gozdarstva vse ostale panoge kmetijstva na Gorenjskem nerentabilne in da je dolžnost učiteljstva, da s podvojenimi močmi dela v šoli in izven nje za dvig našega kmetijstva. Da je predavanje doseglo svoj smoter, je pokazala debata, katere so se udeležili poleg drugih zlasti tovariši Habič, Pibrovec in Serajnik.

Poudarjene so bile posebno sledeče misli: 1. Knjige o praktičnih gospodarskih znanjih, ki jih imamo na razpolago, ne ustrezajo, ker so premalo življenjske. 2. Članstvo naj zajema snov za pouk iz gospodarskih in kulturnih raziskovanj svojega okoliša. 3. Učiteljstvo naj propagira ustanavljanje kmetijskih nadaljevalnih šol. 4. Naše kmetijsko gospodarstvo se bo izboljšalo, ko ne bodo starši silili najboljšo kmetijske fante v srednje šole, da pridejo k boljšemu kruhu, duševno manj vredne pa silili na kmetijo.

Izražena je bila želja, da bi društvo priskrbelo strokovnjaka agronoma, ki naj bi predaval o kmetijskem gospodarstvu z ozikom na naše razmere.

Po predavanju in debati je tovariš predsednik podal v situacijskem poročilu borbo stanovske organizacije za pravice učiteljstva z željo, da bi se nam ugodilo vsaj v glavnih težnjah.

Tovariš tajnik je prebral predloge sekcije za finančni zakon 1941/42. Naprosi se sekcijo, da vnese med te predloge tudi predlog, naj se kulne ukine, ker smo itak v težkem gmotnem položaju.

Stanje društvene blagajne je zadovoljivo. Iz blagajniškega poročila je razvidno, da je društvo vrhu rednih izdatkov prispevalo v zadnjem času za obmejno deco na šoli v Lokavcu pri Mariji Snežni 500 din, za božičnico revnim otrokom pri Sv. Marjeti ob Pesnici 200 din in 250 din namesto venca na grob pok. tov. Korošcu z Bleda za nakup šolskih potrebščin koprivniški šolski mladini, koje rojak je pokojnik bil.

Pri slučajnostih se je sklenilo, naprositi sekcijo, da posreduje pri kr. banki upravi za izplačilo celotnega zneska za drva šolskim upraviteljstvom in to v času, ko se drva najlaže kupijo in ko so najcenejša. Končno se je sklenilo, naj društvo posreduje pri odboru Prešernovega doma, da se šolsko mladino, ki je zbrala denar za ta dom, oprosti plačevanja vstopnine.

Prihodnje zborovanje bo konec prve polovice mesca marca t. l. najbrže v Lescah — združeno z ogledom tovarni in s predavanjem: »Računstvo v sodobni ljudski šoli«.

Predsednik: Rutar Ludvik s. r.
Bulovec Alojzij s. r. Tajnik:

Novosti na knjižnem trgu

—k Aleš Ušeničnik: Izbrani spisi, VII. zvezek — Filozofija I. — O spoznanju. Ljubljana 1941. Založila Jugoslovska knjigarna. Knjiga je razdeljena na tri dele: I. O izvestnosti. (Splošna spoznavna kritika). II. Naše spoznave. (Posebna kritika). III. O našem spoznanju. (Noetika). Vsak posamezni del knjige obsega po več poglavij. Knjiga je zelo obsežna (316 strani) in v njej se bavi avtor predvsem z vprašanjem kritike, ki ga skuša vsestransko osvetliti v žarki luči filozofskega razglabljanja in utemeljevanja. Onim, ki radi čitajo filozofska dela, bo ta knjiga zelo dobrodošla.

HRANILNI IN POSOJILNI KONZORCIJ

Kreditna zadruga državnih uslužbencev v Ljubljani, Gajeva ulica št. 9 — v lastni hiši
Najstarejša kreditna zadruga v Jugoslaviji, ustanovljena leta 1874.
Poštni čekovni račun št. 10.681. Telefon št. 3413.
Posojila do Din 10.000.— vsem javnim nameščencem po 7% proti zaznambi na plačo na prvem mestu in poroštvo.

UCITELJSKA SAMOPOMOČ ZADRUGA Z OMEJENIM JAMSTVOM V LJUBLJANI, Frančiškanska ulica št. 6

sprejema za člana učitelje, učiteljice, profesorje in njih soproge od vstopa v službo do 45. starostnega leta;
izplačuje posmrtnino — danes v znesku nad din 13.000.—;
izdaja v socialnih potrebah brezobrestna posojila;
opraveča najstarejša člana vseh članskih vplačil. — Vsa pojasnila dobite v zadrugi upravi.